

2017-2021 kulturális stratégia Nagykovácsi

Öregiskola

KÖZÖSSÉGI HÁZ és KÖNYVTÁR

2094 Nagykovácsi, Kossuth Lajos utca 78.
Tel./Fax: 06-26 356-362

Készítette:
Díószeghy Tünde

Nagykovácsi
2016

Kulturális stratégia 2017-2021 Nagykovácsi

Helyzetelemzés

Fekvése, megközelítése

Nagykovácsi Budapest II. kerületével (Adyligettel) határos; központi belterülete a főváros központjától mindössze tizenöt, észak-nyugati határától alig hat kilométerre fekszik. A Budai-hegység egy 330-340 méter magasan elterülő, 420-560 méter magas hegyekkel övezett völgykatlanában helyezkedik el. Földrajzi helyzetéből adódik "zsákfalú" jellege: jelenleg egyetlen, a 11104 sz. országos úton, Budapest felől, Remeteszőlősn keresztül közelíthető meg. Vasút nem érinti.

Nagykovácsi megközelítése az M0-ás körgyűrű tervezett meghosszabbításával jelentős mértékben javulhat.

A településen belül a gyalogos és kerékpáros közlekedésnek nincsenek önállóan kiépült útjai.

Földrajza, környezeti értékei

A meredek hegyekkel körülvett medencében található település Pest megye egyik legmagasabban fekvő helysége, tengerszint feletti magassága 342 m. Északon a Zsíros-hegy (424 m), Nagyszénás (550 m), Kutya-hegy (558 m), nyugaton a Széna-hegy (475 m), délen a Nagykopasz (561 m), keleten a Remetehegy (424 m), és a Kerek-hegy (419 m) veszik körül. A hegyek körben mind erdővel borítottak.

A falun az Ördög-árok patak folyik keresztül, melynek forrása a településtől kissé nyugatra található, és az Erzsébet-híd lábánál torkollik a Dunába.

Az egész falut a Budai Tájvédelmi Körzet és a Natura 2000 védettségű terület öleli körül. Különösen kiemelendők a Szénások Európa-diplomás dolomit-hegyei, a csak itt élő pilisi len (*Linum dolomiticum*), mely a Zsíros-hegyről a Nagyszénásra vezető tanösvényről is megtekinthető. A Nagykopaszra 2006-ban épült - Csergezán Pál (1924-1996) festő- és grafikusművészről elnevezett - kilátóról (Basa Péter építész alkotása) egyedülálló körpanoráma nyílik a tágabb környezetre is.

Története

A római korban már jelentősebb település volt a mai község helyén. A középkori falut királyi szolgák – alighanem fegyverkovácsok – lakták. Első írásos említése egy 1254-ben kelt oklevélben található. A török hódoltság alatt elnéptelenedett falut 1700-1760 között – a birtokos Wattay család hívására – a Fekete-erdő környékéről (főleg Hessen, Schwaben, Württemberg tartományokból) érkező, német nyelvű telepések népesítették be. Katolikus templomukat 1742-1746 között építették. A Wattay család 1820-ban kezdte építeni kastélyát a falu elején, mely később Sós, majd Teleki, végül Tisza-birtok lett (a kastély ma a Magyar Cserkészszövetség tulajdona).

A lakosság az 1744-ben számlált 718 főről 1842-re 1143-ra, 1941-re 2883-ra emelkedett. Noha a 86,5%-ot kitevő német anyanyelvű lakosból csak 1663 (56%) vallotta magát német nemzetiségűnek, a második világháborút követő megtorló kitelepítés mégis kb. 2200 főt (800 családot) érintett. Az igazságtalanul kitelepített svábok helyére Heves megyéből (Besenyőtelek), az Alföldről (Jászfelsőszentgyörgy)

érkeztek betelepülők, majd az úgynevezett „lakosságcsere” keretében Felvidékről (Érsekújvár, Andód, Bajta, Tardoskedd stb.) kitelepített magyar családok népesítették be a kényszerűen elhagyott portákat. Ezzel együtt a lélekszám 1949-ben mindössze 1904 fő volt (34%-os csökkenés az 1941-eshez képest), és csak 1970-re közelítette meg az 1941-es szintet. Az 1970-es években végbement parcellázások nyomán kialakult a Zsíros-hegy és a Nagyszénás déli lejtőjén az ún. északi, és a Remete-hegy oldalában a déli üdülőterület. Az itt hétvégi házat, később egyre több lakóházat építő budapestiek kiköltözése nyomán a település munkahelyből egyre inkább lakóhellyé vált, természeti adottságaiból adódóan népszerű célpontja lett a fővárosból kitelepülő, nagyrészt értelmiségi rétegnek. (A második világháborút követő időkben két területi veszteség érte Nagykovácsit: a községhez tartozó volt Tisza István kertvárost (a mai Adyliget egy részét) 1950-től Nagy-Budapesthez csatolták, az üdülőterületek belterületbe vonásával, és az ehhez kapcsolódó közműfejlesztésekkel kapcsolatos áldatlan viták pedig ahhoz vezettek, hogy a „déli üdülőterület” lakosai helyi népszavazás nyomán megalakíthatták az önálló Remeteszlős községet.)

Nagykovácsi ma

A mintegy háromezer ingatlanon lehetővé vált lakóház-építés még évekig tartó folyamatos lélekszám-növekedéssel jár együtt. Ez egyrészt a jelenlegi infrastruktúra (közlekedés, szennyvíz-elvezetés, kereskedelmi ellátás, óvodai férőhelyek) túlterhelését okozza, másrészt viszont a lakosság fiatalodását, az aktív korú és a gyermek-népesség gyarapodását hozza magával. A nagyközség állandó bejelentett lakóinak száma 8.025 fő, és mintegy 1500 fő az életvitel-szerűen itt élő, de máshová bejelentett lakos. Előrejelzések szerint a lélekszám néhány éven belül eléri a tízezer főt.

Társadalmi rétegződése történetéből következik. Az eredeti sváb lakosságot szinte teljes mértékben kitelepítették, a velük együtt élt magyarok és a betelepülők, valamint betelepítettek 1945 után bányász- és téesz-faluban éltek. (Ma már a betelepítettek – és leszármazottaik – tekintik magukat „öslakóknak”; a gyermekként ide kerültek és az első itt születettek már nyugdíjasok, gyermekeik aktív dolgozók.) A következő réteg a hetvenes években üdülőtelket vásároltak, majd kiköltöztek köre; jellemzően „középréteg”, érettséggel ill. felsőfokú végzettséggel és átlagos anyagi helyzettel. Valamivel későbbre tehető a „felsőbb”, alkotó értelmiség és a művészek kitelepülése, mely a mai napig a nagykovácsi társadalomszerkezet egyik meghatározója. Ha a „szellemi termék” mérhető lenne, az országban az egyik legmagasabb értéket mutatná az itt egy főre jutó szellemi termékek (kiadott lemezek, kiállítások, filmek, színházi szerepek, tudományos és szépirodalmi publikációk stb.) aránya. Feltétlenül kiemelendő jellegzetessége a lakosság összetételének a rendkívül magas gyermeklétszám, és a több-, illetve sokgyermekes családok nagy száma. A munkanélküliség nem sújtja jelentős mértékben a lakosságot.

A 2010-es önkormányzati választások előtt német nemzetiségűnek 80 fő vallotta magát, így 2006-hoz hasonlóan ismét német kisebbségi önkormányzat alakult. (Egyéb kisebbségek elenyésző számban jelezték létüket: 2 bolgár, 1-1 lengyel, ruszin és örmény regisztráltatta magát.)

Intézményi adottságok

Nagykovácsi település alapfokú oktatási és egészségügyi intézményekkel jól ellátott, alapfokú intézményei többnyire települési szerepkörrel bírnak, vonzáskörzetük nem nyúlik túl a község határán, azonban, mivel Remeteszőlős község nem rendelkezik alapfokú ellátást szolgáló intézményekkel saját területén, a kiválás óta Remeteszőlős község az alapfokú ellátását részben Nagykovácsi, részben a főváros intézményeiben, az azokkal kötött megállapodás keretében oldja meg.

Lenvirág Bölcsőde és Védőnői Szolgálat

Az intézmények sora 2015-ben bővült a Lenvirág Bölcsőde és Védőnői Szolgálattal. A bölcsőde 2014-2015-ben épült, az „Új Bölcsődei intézménylétesítés” című projekt keretében, amelyet a „Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztése – KMOP -4.5.2-11” sikeres pályázat tett lehetővé. A bölcsődében egy gondozási egység van, mely két csoportszobát jelent, amely 24 gyermek ellátására alkalmas. A magas gyermeklétszám miatt a tervezéskor a bővítés lehetőségére is gondoltak, így a tervrajzokon már szerepel még egy bölcsődei egység, szintén 24 férőhellyel. 2015. május 1-től a Védőnői Szolgálat is az intézmény meghatározó részévé vált.

Kispatak Óvoda

A Kispatak Óvoda kapacitása gyakorlatilag a jelenlegi gyermeklétszámnak felel meg, a 2010-ben átadott (Uniós pályázati támogatással épült) új óvodaépülettel együtt, azonban a gyermeklétszám örvedetesen növekszik. A kompetencia alapú nevelési program, a Zöldovi cím elnyerése, a sokakat megmozgató községi rendezvényeken való aktív részvétel (nemzeti ünnepek, vásárok, lámpás felvonulás), mind hozzájárulnak népszerűségükhöz, elismertségükhöz.

Az önkormányzati fenntartású óvoda mellett egy magán és egy alapítványi (Waldorf) óvoda, valamint több családi napközi működik a településen.

A Kispatak Óvoda Nagykovácsi egyetlen önkormányzati fenntartású óvodája. Az óvodát 121 éve, 1895-ben alapították. Az egykor egycsoportos „kisdedóvó” mára három tagintézményben működő, tizenhárom csoportos, 360 gyermek neveléséről gondoskodó, jelenleg hatvan embert foglalkoztató nevelési intézménnyé, munkahellyé vált. A nagykovácsi óvoda fejlesztése egybeesett azzal az időszakkal, melyet Nagykovácsi falusias jellegének elvesztése, a belterületbe vonásokkal párhuzamosan meginduló nagyarányú betelepülés, és a hazai összehasonlításban is egyedülállóan kimagasló születési mutatók jellemeznek. A 2008-ban elnyert Európai Uniós pályázat eredményeként az akkor két tagóvodában, hat csoporttal működő intézmény plusz egy épülettel négy, majd további három csoportnyi bővítéssel érte el jelenlegi méretét.

A székhely intézmény (Kaszáló utca 16-18.) 6 csoporttal működik, és mindegyikben 30 gyermeket fogadnak. A tagóvodák közül a Dózsa György utca 39. szám alatti épületben 5 csoport működik, egyenként 26 fős létszámmal, míg a harmadik helyszínen (Száva utca 7.) két csoportban, 25-25 gyermeket nevelünk. Valamennyi gyermekcsoport osztatlan életkori összetételű.

Az óvoda pedagógiai filozófiája közel 10 év alatt kristályosodott ki. Az egykor az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” című programot adaptáló nevelőközösgéből mára egy saját Pedagógiai Programmal büszkélkedő kollektíva lett. Programja a „A TERMÉSZET ÚTJAIN – TERMÉSZETES NEVELÉSSSEL” címet viseli. A Program alappillérei a nyitottság, a természet felé való fordulás, a

hagyományok és jeles napok tisztelete, a kölcsönös elfogadás, a szabad játék tisztelete, és az élményközpontú tapasztalatszerzés.

A Kispatlak Óvoda tagja az országos Zöld óvoda hálózatnak, mely egyben garancia a környezetbarát és környezettudatos nevelésre, együttgondolkodásra.

Nagykovácsi Általános Iskola

A település fejlődésével párhuzamosan emelkedett a tanulólétszám is, a kezdeti 250-300 fős iskola a 2016/2017-es tanévre elérte az 550 főt. Az emelkedés várhatóan a következő években sem áll meg, néhány éven belül átlépheti a 600 főt is.

Pedagógiai programjában az iskola a szakmai innovációk területén igyekszik előre lépni. Programjának hagyományos területeit két csoportba vonva, mint „Kincsestár”, illetve mint „Zöld program” néven kerül be az országos tehetségpont hálózatok közé. Ez a két terület a hagyományörzés és az iskola „örökös ökoiskola” programjait hivatott kiteljesíteni. A tervek között szerepel, hogy a két regisztrált tehetségponti terület mellé felzárkóznak az iskola reál és humán területeinek további szép hagyományai is.

Az iskola épülete délutánonként teret ad a különböző helyi, művészeti iskolai és sportegyesületi képzési és edzési lehetőségeknek. A nagykovácsi gyermekeknek így nem kell máshová menniük ilyen irányú igényeik ellátása érdekében.

Az iskola hagyományosan jól, vagy kiemelkedően teljesít az évközi hagyományos területi, illetve országos tantárgyi versenyeken, amelyek közül kiemelkednek a Bolyai verseny eredményei. Ezeket a tehetséggondozó területeket továbbra is felvállalja az iskola. A kompetenciamérések eredményei rendszeresen az országos átlag felett vannak, úgy szövegértésből, mint matematikából. Reményeink szerint ez a jövőben is így lesz. A továbbtanulási arány 100%-os. Jellemzően az első, vagy a második választott helyen tanulnak tovább diákjaink a középiskolákban. A szakos ellátottság megfelelő, de bizonyos tárgyakból, és tanítóból, ahogy országos szinten is, érződik a nehézség a majdani utánpótlás megfelelő biztosítására. A szülők között felmerült a középiskola-alapítás lehetőségének a kérdése is, erről az országgyűlési képviselő helyi fórumán is hangot adtak.

Az iskola - a változó körülmények és a tanulólétszám meredek emelkedésének ellenére is - a minőségi és a kompetencia alapú oktatást helyezi előtérbe a következő években is.

Az óvodához hasonlóan az általános iskola tanulói is rendszeres közreműködői közszégi rendezvényeknek is.

Sportolásra alkalmas helyszíneként az Általános Iskola tornacsarnoka és az udvarán található, sátorral fedett pálya funkcionál. A labdarúgó-pályán a Nagykovácsi SE, valamint a tőlük független, kicsikkel foglalkozó Nagykovácsi Sólymok SE és a Nagykovácsi Utánpótlás SE osztozik. Létesítményhez nem kötődő, de évente megrendezett, fontos, országos sportesemény a Crosskovácsi terep-kerékpáros és futóverseny.

Pályázati pénzből tavaly nyáron két új tanteremmel, új étkezővel és egy melegítő konyhával bővült az intézmény, idén pedig elkészült egy ideiglenes sátor a sportpálya fölé, újabb helyszínt biztosítva a sportolásra a csapadékos időszakban.

Öregiskola Községi Ház és Könyvtár

Közösségi ház, közösségi színtér, könyvtár és ezeken kívül önkormányzati tanácsterem, házasságkötő terem az Öregiskola Községi Ház és Könyvtár, amely a település első iskolájának helyi védettségét élvező (eredetileg 1870-ben épült, 1929-ben kibővített) épületében működik.

A közösségi művelődés **infrastrukturális és szervezeti keretei** Nagykovácsiban jónak mondhatóak. Az Öregiskola falai szinte minden kezdeményezésnek helyet tudnak adni. Nagy szükség lenne azonban egy színházteremre. A könyvtári szolgáltatások jól működnek. Gazdagítható, de nem elhanyagolható civil hálózat működik a faluban. A magas kultúrát közvetítő és alkotó, reményeink szerint befogadó lakosok aránya, minden valószínűséggel meghaladja a magyarországi átlagot. Így az alkotás, befogadás oldaláról is kedvezőnek tűnik a helyzet.

a) Nagykovácsi Nagyközség Önkormányzata közművelődési, közösségi művelődési (közgyűjteményi) feladatait intézmény biztosításával látja el.

b) A Nagykovácsi Öregiskola Községi Ház és Könyvtár alapítása 2007. szeptember 16-án történt. Az épület technikai átadása, berendezésének lépcsőzetes elkezdése, birtokbavétele a lakosság és közösségei által 2006 augusztusa óta történt. (Az intézmény alapító okiratának legutolsó módosítása 2016. december 15-én került testületi elfogadásra. A dokumentum naprakész, aktualizált.)

c) Feltűnhet a dokumentációból, hogy egy igen friss alapítású intézményről van szó. A már az ezredfordulón is ötezer lakos körüli település egyetlen önálló közművelődési, illetve közgyűjteményi épülettel nem bírt.

2007 előtt az Általános Iskola épületében „elrejtve” működött a nyilvános könyvtár, a közművelődés ügyét ezzel egy szervezeti konstrukcióban működtetve. Nem tartozik szűken a vizsgálati időszakhoz, de nem hagyható figyelmen kívül, hogy a közművelődési feladatok a nyolcvanas évek végéig az Iskolával együttműködve, azzal egy intézményi formában ún. Általános Művelődési Központban kerültek ellátásra. Inkább már csak művelődéstörténeti érdekessége van a ténynek, hogy az Általános Művelődési Központ forma választása, üzemeltetése egy „testvértelepülés”-sel való szoros együttműködés folyamánya volt. Nagykovácsiban a sváb kitelepítés (1946) után többek között az Alföldről, így Besenyőtelekről is érkeztek „telepes” családok. Az elbocsátó településsel az akkori Nagykovácsi Tanács együttműködésben állt, jó kapcsolatokat ápolt. Besenyőtelek a Füzesabonyi járáshoz tartozó hetvenes évekbeli ÁMK-kísérletbe (Sarud, Poroszló) kapcsolódott. Nagykovácsi a hetvenes évekre teljesen leromlott állapotú Kultúrházát nem tudta felújítani, így adódott a lehetősége, hogy az új, progresszívnek vélt művelődési szervezeti-intézményi formát válassza, eltanulja a testvér településtől. Így készült el a hetvenes évek végére, nyolcvanas évek elejére (több ütemben) a Nagykovácsi Általános Művelődési Központ épülete. Az Általános Iskola új szárnyában három tanteremet összenyitva alakult ki a színházterem, a mozgatható falak, az emelkedő színpad korszerű technikai lehetőségeiről korán kiderült, hogy valójában minden funkcióra alkalmatlanok. (A kivitelezés, a felhasznált anyagok minősége is kívánnivalót hagyott maga után.) A kilencvenes években, a formálódó önkormányzat, az első képviselőtestületek egy teljesen leromlott állapotú épületállományt találtak.

Ezen épületek: a működő, de teljesen lestrapált iskola épülete, az ebben lévő Klubkönyvtárral (ekkor az ÁMK már megszüntetésre került). A Kolozsvár téren üresen várta sorsát az életveszélyesnek nyilvánított Kultúrház. A Kossuth utcán, az új iskolával szemben szomorkodott a régi iskola, amit minden gyerekkorát a faluban

töltő nagykovácsi Öregiskolának hívott. Nagyon leegyszerűsítve, a közművelődési feladatokra alkalmas, méltó helyszín gyakorlatilag nem volt a faluban. (A nyilvános könyvtárnak használt könyvtár, az iskola emeletén nehezen megközelíthető volt, a látogatása zavarta a tanítást. A könyvtár használatánál még határozottabban nehezen fértek el a közművelődési feladatok „nagytermes” funkciói az iskolában.)

d) Küzdelem az Öregiskoláért

1996. Öregiskola Györgyi Zoltán főépítész fotója

Az Öregiskola épülete, hiába állt a falu főutcájában, az új iskolával szemben, közel a Főtérhez apránként az enyészeté lett. Az építészeti bejárások egyértelműen azt állapították meg, szinte gazdaságosabb lenne az épület teljes elbontása. Műemlékvédelmi szempontból is értékelhetetlennek mutatkozott, helyi védelem alá sem került.

Györgyi Zoltán főépítész fotója, 1996

Az épület a használat hiányában egyre vizezebb lett, nyílászárói szétrohadtak, a tetőszerkezet olyan szinten károsodott, hogy az épület folyamatosan beázott. A belső burkolat (olajos padló) elázott. A külső nyílászárók üvegezését betörték. A belső vezetékek (villany) tönkrementek. Az épület fűtése hagyományos fűtésen alapult, ezért ez elfagyni nem tudott.

Az Öregiskolából lassan az ingatlan értéke jelentett legtöbbet, amelyen az épület maradványai álltak. Az Önkormányzat több ízben tárgyalta az épület sorsát, hogyan lehetne a fő utcában éktelenkedő romot valahogyan hasznosítani, vagy eltüntetni.

A kilencvenes évek elejének privatizációs időszaka, a főváros közelsége sok vállalkozó érdeklődését felkeltette. Közel húsz kívülről jövő, különféle elképzelés látott napvilágot, a fegyverbolt üzemeltetésétől, az alapítványi iskola üzemeltetéséig. Érdemi megállapodás nem született. Feltételezhető, hogy a vevők/bérlők tökeereje és az eladási szándék nem tudott egymásra találni. Már csak azért sem, mert a kilencvenes évek második felétől egyre erősödtek azok a hangok, amelyek egyértelműen kiálltak azért, hogy az Öregiskolát „belső” ügynek kell tekinteni. Az 1994-es helyhatósági választási kampányban már minden induló platform foglalkozott az üggyel. Láthatóak voltak azok a vonalak, amelyek egyértelműen elköteleződtek a hasznosítás mellett (nem bontás), és a hasznosítás fő gondolatán túl, a kulturális célú hasznosítás lett a tervek középpontjában.

Györgyi Zoltán főépítész fotója, 1996

A lakossági elvárások is efelé mutattak. A közvélekedés tehát egységes lett, egy dolog hiányzott a tervek, a közös cél megvalósításához: a forrás.

A lakosság ereje arra volt elég, hogy közadakozásból kicserélésre kerültek a homlokzati nyílászárók (egy-egy lakos, család, vállalkozó örökbe fogadva egy-egy ablakot). Ez a szépészeti beavatkozás valamit javított az épület megjelenésén. Önkormányzati forrásból a tető beázását sikerült átmenetileg és részlegesen orvosolni. A lakosság óvó, szerető példája kezdett olyan erőssé válni, hogy időszakosan, nyáridőben „leverték” a lakatot az épületről és ott a helyi művészek koncerteket adtak, szavaltak és kiállítottak. Ebben a hősidőben arra telt erő, hogy a sített, a leomlott vakolatot összesöpörték a megnyitás idejére, néhány bútort áttelepítve más intézményekből, időnként mezei virágcsokrokkal, élő növényekkel eltakarva a tátongó lyukakat a falon. Minden külső hiányosság ellenére, ezek a programok szép közösségi események, alkalmak voltak a falu életében. Az ekkor alakuló Öregiskola Baráti Társaságból a helyi művészek közel 100 fős csoportja alakította meg a Nagykovácsi Alkotóművészek Egyesületét, mely 2016 óta ismét baráti társaságként működik. Egész évben kiállításokat, koncerteket, előadásokat

szervezünk közreműködésükkel. A Nagykovácsi Művészeti Találkozóval hagyományt teremtettek a község kulturális életében.

A tetőszerkezet felújítása, a tetőfedés cseréje 1996-ban zajlott le. Az épület bal oldali szárnyának felújítása 2006-ban történt. Ekkor költözhetett a könyvtár ebbe a szárnyba, ahol egy kisterem egészítette még ki a lehetőségeket. A könyvtár állományát mozdítható, összetolható polcrendszerre helyezték el, így az „összecsukott” könyvtár terme lehetett a nagyterem.

Az első október 23. az új „színházteremben”, 2007

e) Az Öregiskola baloldali szárnyának átadása után megtörtént az intézmény megalapítása, a szervezeti és működési szabályzat elfogadása. A technikai tárgyi feltételek mellett a státuszok kérdése is javulni látszott, a személyi állomány is sokat fejlődhetett. Az intézmény az elkövetkező hat évében „félszárnyal” működött. A baloldali szárnyban a könyvtári funkciók túlsúlyával, a kisterem (50 m²) kiegészítő helyiségekkel (mellékhelyiségek, előtér, kiskonyha) állt a lakosság rendelkezésre. A kisterem adott helyt az összes csoportfoglalkozásnak, a családi napoknak, a táncfoglalkozásoknak, a különféle vásároknak csakúgy, mint a képzőművészeti kiállításoknak. Ebben a teremben voltak a képviselőtestületi ülések és a polgári esküvők is. Példátlan erőfeszítéssel és igényes odafigyeléssel, megóvással sikerült a terem fizikai színvonalát úgy megőrizni, hogy a legünnepibb eseményeknek is méltó helyszínül szolgálhasson.

Az Intézmény hátsó szomszédságában lévő családi ház megvásárlásával a létesítmény két utcára lett be- kijáratos. A hátsó kijárat a Kolozsvár térre néz, amely tér egy ezidáig még nem kialakult, de a tervek szerint jelentős funkciókkal bíró közterület lesz. A falun végigfolyó Ördögárok patak felett híd ível át, a híd két oldalán egy-egy emlékmű, szobor is elhelyezésre került (Kitelepítési emlékmű, Felvidékiek szobra). Az emlékművek ünnepeket, koszorúzásokat, megemlékezéseket vonzanak, így alakulófélben van egy új ünnepi-reprezentatív helyszín. Az Ördögárok mentén növekvő fűzfák szép élő környezetet adnak mindehhez. (Sajnos a 2014-es jégkár nagyon megviselte a területet, de a helyreállítás-élesztés azóta is folyamatban van.)

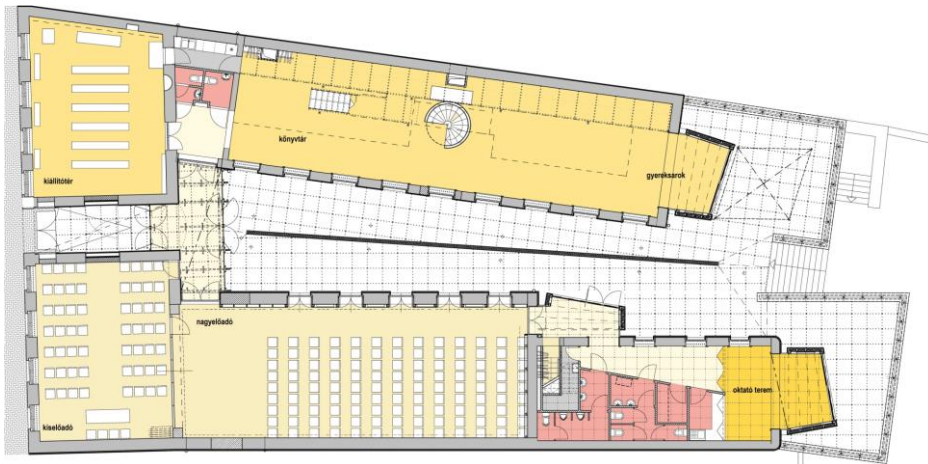
Az Önkormányzatnak a szomszédos családi ház megvásárlásával már a vásárlás idején is az volt a terve, hogy a kijárást, átjárást biztosítsa a Tér felé az Öregiskolából, egy jövőbeni lehetséges faluközpont, legalábbis csomópont felé. A családi ház lebontásáig a kézművesház funkcióját vette át, telephelyként működve. Fazekaskorong elhelyezésére, különféle kézműves technikák gyakorlására lett a ház kialakítva. Ez a hely sokat segített az Öregiskola kistermének védelmében.

A fenti fotó az Öregiskola aktív balszárnyát mutatja az udvar nézetéből, jobboldalon a „Sötétoldal”, háttérben a Faluház-kézművesház. A jobboldali szárny a felújítása előtt, ebben az átmeneti állapotban is funkcionált időszakonként. Alternatív művészeti kiállítások, koncertek, romkocsmaszerű rendezvények voltak benne. (A fotón pl. a Hatok regionális-lokális művészeti csoport kiállítása.)

f) Az Intézmény átalakulása - Az Inkubátorház A és a B épület

A jobb szárny rekonstrukciójára a HUSK pályázat, Magyarország- Szlovákia Határon átnyúló Együtműködési Program (Európai Regionális Fejlesztési Alap) kereteiben került sor, az épületrész 2013-ban újulhatott meg. A beruházás során, 2014-ben egy új Inkubátorház is épült (B épület) amelyben kezdő vállalkozások számára nyújtanak kedvezményes irodabérlési, tárgyalótermi lehetőségeket, íróasztalt is lehet bérelni (munkaállomást, minden elérhető technikával.) A vállalkozások inkubatori funkcióján túl a pályázati keretek lehetőséget adtak a közösségi funkciók beépítésére. Így a település hozzájuthatott egy 100-120 fős színházteremhez, nagyteremhez, harminc négyzetméternyi színpaddal (nem fix szerkezetű a színpad, egy mozgatható dobogórendszerrel van szó). Az épület utcai frontján egy másik kisteremmel bővült a közművelődési funkciók számára rendelkezésre álló terek száma. Ez a kisterem is 40-50 fő befogadására alkalmas.

Az Öregiskola balszárnya, az Inkubátorház A épülete, földszinti alaprajz, a berendezés, elrendezés bemutatásával. (tervdokumentáció, alaprajz)

A B épület, az irodák bérlésére alkalmas tér (tervdokumentáció, látványkép)

Az épületek átadásával 2014 őszén Nagykovácsi Nagyközség Öregiskolája újjászülehetett, a közgyűjteményi-közművelődési feladatok ellátása méltó körülmények közé kerülhetett.

A régi Faluház (kézművesház) a B épület kivitelezése során lebontásra került, a funkció bekerült az A épületbe.

2013 novemberében a Tisza István (Fő) téren található református imaház elhagyta a gyülekezet, mert egy, az Önkormányzattól kapott telken új, nagy református templomot építettek. A kis imaház az Öregiskola telephelyeként áll tovább az egész faluközösség szolgálatában.

Funkciói: itt folynak a Zeneiskolai foglalkozások, a Német Nemzetiségi Önkormányzat kijelölt irodája is itt található-találkozási helyként is működik számukra, a helytörténeti gyűjtemény egy részével, egyéb foglalkozások számára is alkalmas. A kertjében található a Falu Közösségi Kemencéje, ahol számtalan összejövetel, program folyik az év minden időszakában, a nyári táborok fő állomáshelye is a Faluház.

2016. október 23-án átadásra került az 56-os Büszkeségpont, ahol jelenleg a Dr. Schmidt Imre életét és a nagykovácsi 56-os történéseket bemutató „32 sor” kiállítás látható. A beruházás a forradalom és szabadságharc 60. évfordulójára részben pályázati keretből valósult meg.

A Büszkeségpont is az Öregiskola intézmény szervezeti keretébe tagozódik.

g) Külső helyszínek (önkormányzati)

A közösségi együttlétek, rendezvények során használhatóak:

- Tisza István főtér
- Nagykovácsi Általános Iskola Sportcsarnoka, sportpályái
- Az Öregiskola parkosított kertje, ahol Benedek Elek Apó-kútja várja a frissülni vágyókat
- Büszkeségpont kertje (jelenleg még rekonstrukcióra vár)
- Kolozsvár tér

Külső helyszínek (nem önkormányzati)

A közösségi együttlétek, rendezvények során használhatóak:

- Nagykovácsi Római Katolikus Templom
- Nagykovácsi Református Templom
- Teleki-Tisza-kastély, és a kastélyhoz tartozó ősfás park
- Szent Sebestyén-kápolna és az azt körülvevő Nárciszliget
- Amerikai Nemzetközi Iskola színházterme (megállapodás alapján, ellentételezéssel)

h) Tárgyi, technikai feltételek:

Az Öregiskola intézmény szakmai infrastruktúrája, tárgyi eszközei tíz éven belüliek, modernnek, teljesen újak. Az Intézmény hat éve rendszeresen indul az Érdekeltségnövelő pályázaton. A hiányzó bútorok, a kézműves műhelyhez szükséges eszközpark, a sátrak, padok, asztalok, napernyőrendszerek, a Főtéren időszakonként felállítandó 10 egységes, jó megjelenésű vásáros-kézműves standok részben az Érdekeltségnövelő pályázaton keresztül, részben pedig Önkormányzati finanszírozással kerültek beszerzésre.

A színpadi hang-fény technika, a hangosítás eszközei az Intézmény adottságainak, a tartalmi tevékenységnek megfelelőek. Beszerzésük a pályázati konstrukcióval, az Érdekeltségnövelő pályázat segítségével, valamint Önkormányzati finanszírozással sikerülhetett.

A többcélú közművelődési intézmény feladatellátási szerződés alapján biztosítja Remeteszőlős közkönyvtári ellátását is. Szolgáltatásai: helyben használat, könyv, játék, CD, DVD kölcsönzés, internet-használat, wifi, NAVA-pont, fénymásolás.

A Nagykovácsi Alapfokú Művészeti Iskolában ének-zene, képzőművészeti, tánc és színházművészeti tagozaton folyik az oktatás, keretei között működik a Rézpatkó Néptáncgyűttes is.

Humán közszolgáltatások tekintetében az egészségügyi alapellátás megfelelően biztosított (három háziorvos, két gyermekorvos, négy védőnő, két fogorvos), emellett néhány szakorvos tart magán-rendelést.

Az önkormányzat oktatási-nevelési-kulturális feladatait a Kispatak Óvoda és az Öregiskola Községi Ház és Könyvtár fenntartásával maradéktalanul ellátja. Ezen kívül kiemelten támogatja a Nagykovácsi Alapfokú Művészeti Iskolát (NAMI). 2007-ben először az Öregiskolában működtetendő közművelődési intézmény koncepcióját alkotta meg, majd új közművelődési rendeletet alkotott, megalapította az új intézményt, a települési könyvtárat megfelelő berendezéssel látta el és átköltöztette az Öregiskola könyvtári célra felújított szárnyába; a könyvtárt úgy rendezte be, hogy annak terme elláthasson előadótermi funkciót is. Az intézmény működteti a Faluházat – mint a kézműves foglalkozások színterét – és a Büszkeségpontok pályázat keretében létrehozott 1956-os emlékszobát. Az intézmény személyi állományának fokozatos bővítésével kialakította a szükséges humán infrastruktúrát.

Kultúra és közművelődés

A hazai fejlesztési tervekben egyre inkább gyökeret ver az a gondolkodás, mely szerint a fejlesztések lényege korántsem csak a kőben, téglában, épületben, aszfaltban, térkőben, burkolatban van. Fontosak ezek a beruházások, elengedhetetlenek, de nem elégségesek.

A téglákat összetartó „habarcs” a kultúra, amely ezer szállal köti össze az egyéneket, formál belőlük közösséget, teremt ünnepi alkalmakat, segíti a hétköznapokat. A közösségi tereink használata, berendezése akkor lesz igazán jó, ha valójában a közösség veszi ezeket birtokába.

Nagykovácsi, hasonlóan szinte az összes agglomerációs településhez, fejlődését tekintve töredezett és szervesetlen. Ilyen a kultúrája, ilyenek a közösségei is. Akik azonban ideköltöztek, itt élnek, ez egyszer és végre, legyen is mindegy mikor; szinte mindannyian elkötelezetten szeretik a községet. Szeretik ezt a települést, szeretnének felelősséggel gondolkodni róla. Van szép, közös dolgunk tehát elég.

A legegyszerűbb, ha tudomásul vesszük, Nagykovácsi kulturális élete sohasem lesz független Budapestétől. Ugyanígy, számolnunk kell azzal, hogy a helytörténet, helyismeret, hagyományok ebben a faluban nem olyan egyszerű képet rajzolnak, mint egy szervezettebben fejlődő településen. Tudnunk kell azt is, a lakosság sok helyről, eltérő időben érkezett a faluba. Ebből kiindulva kell valami újat létrehoznunk. Azzal az igénnyel, hogy minden, ami érték megmaradhasson, sőt a különféle helyről származó értékek együttesen hozzanak létre egy közösen elfogadott, sőt közösen szeretett identitást, amely olyan azonosulást jelenthet, amely mindenki számára elfogadott. Sokkal egyszerűbben fogalmazva, kimunkálni azt, hogy minél többen érezhessék azt, hogy nagykovácsinak lenni jó, Nagykovácsiban lakni, élni jó.

Ha pedig arra kell választ adni, miért jó itt élni, ne csak a környezet szépségét, a jó levegőt, a szép fekvést tudjuk előhozni, hanem büszkélkedhessünk közösségeinkkel, régi-új kultúránkkal, gazdag programkínálattal, annak egyedi ízeivel; pezsgő, eleven közösségi élettel.

Ezekhez a célkitűzéshez, mint a stratégiai célok megvalósításához általában természetesen nem egy év szükséges.

A legfontosabb tudni, ismerni azt a helyzetet, amire építhetünk. Feltárni az igényeket, összevetni a jelenlegi lehetőségekkel. Rászánni arra az időt, hogy legalább az elmúlt

harminc évben történt, a helyi társadalomban bekövetkezett gyökeres változásokat közelítően tudatosan érzékeljük, bemutassuk, hogy számolni tudjunk vele.

A legelső közelítés szerint is, szükségesnek látszik a településarculat kulturális alapú megteremtése. Annak az egyedi világnak a tudatos megjelenítése, amely körvonalazódhat az eddig is jelen lévő magas kultúrát fémjelző programokban, projektekben is.

A magas kultúra örvendetes és ünnepi alkalmain túl, azonban szükség van azokra a közösségi kezdeményezésekre, közösségi művelődési alkalmakra, amelyek az ünnepek között lévő hétköznapok szép megélését teszik lehetővé. Számítva és építve az eddigi közösségek munkájára, és tervezve újak indulását. Koncentráltan figyelve a falu közösségét: a családokat, a gyerekeket és az ifjúságot megszólító akciókra kell elsősorban törekedni. Építve arra a markáns igényre, amelyet a helyben élők fogyasztás-struktúrájukban megjelenítenek. Ez a szegmens is erősen meghatározhatja a település arculatát.

A jelen pontos ismerete, a jövő igényes tervezése mellett a múlt emlékeinek gondozása szintén kiemelt jelentőségű. Ezért a helytörténeti feltáró munka folytatása elengedhetetlen. Sajnos a „krónikaírás” is, legalább is minőségi formában megszakadt, sajnos a digitális kultúra eszközeit sem sikerült a munka javára fordítani.

A település történetéből eredően a magyar-német, a sváb hagyományok újraélesztése, bemutatása

A felvidéki, alföldi (lakosságcsere, telepések) kapcsolatrendszer további építése, a testvértelepülések kapcsolati hálójának működtetése

A település különlegesen szép táji környezete miatt meg kell tenni az első lépéseket a belföldi turizmusba való kapcsolódás felé, illetve törekedni kell a kovácsiak erdőjáró kedvének felkeltésére, a természet ismeretének, védelmének még tudatossá tételére.

- településarculat kulturális alapú megteremtése
- közösségi és kulturális élet fellendítése, művészeti kezdeményezések támogatása, rendszeres művészeti események helyszíne
- a turizmus fellendítése (évszakonkénti gyógynövenytúrák, szezonális túrák, turisztikai kiadvány, a település több pontján kihelyezett Iránytű, amely tartalmazza a kulturális és turisztikai információkat)
- helytörténeti feltáró munka folytatása
- bemutatkozási lehetőségek biztosítása a helyi művészek számára (költői est, felolvasó est, kiállítások, bemutatók szervezése)
- az Öregiskola Közösségi Ház és Könyvtár többfunkciós intézmény hatékonyabb működtetése
- az Öregiskola Közösségi Ház és Könyvtár hatékony együttműködésének elősegítése a helyi, illetve térségbeli társintézményekkel, civil szervezetekkel, közösségekkel
- kulturális kreatívok a faluért – a helyi képzőművészek alkotásainak megjelenése a közintézményekben, időszakos kiállítások, állandó tárlatok
- hagyományápoló tevékenységek folytatása, támogatása
- ismertebbé tenni a könyvtári szolgáltatások körét,
- a település múltját bemutató tárlat elhelyezése
- a helyi kiadványok és Nagykovácsi hírnevét öregbítő civil kezdeményezések megjelenésének támogatása

- patak-liget kialakításának megkezdése a Kolozsvár téren, állandó szabadtéri tárlattal
- az önkormányzati költségvetés és esetleges új pályázati források elnyerésével új kulturális színterek létrehozása és működtetése. Új kulturális helyszín lehetne többek között a felújított 56-os ház jó adottságú kertjét, szabadtéri előadásokra, esetleg koncertekre alakítanánk ki. Ez egy zárt udvar, az ifjúság szervezett szabadidős, szabadtéri, elfoglaltságának is helyszíne lehetne

Gazdasági élet

Nagykovácsi belterülete további növelésének, a tízezer fölötti beépülésnek, valamint az ipari, vagy nagy terület-igényű egyéb beruházásoknak a földrajzi és természeti adottságok szabnak gátat (ám ezek az adottságok - a jó levegő, a védett természeti környezet, a táj szépsége, a „zsákfalú” nyugalma - teszik vonzó lakóhellyé. Jellemzően kis, és elsősorban szellemi munkát igénylő vállalkozások teszik ki az összesen mintegy 660 nagykovácsi székhelyű vállalkozás zömét (közülük 100 körüli tekinthető jelentősebbnek).

Szálláshely, vendéglátó-hely ellátottság: Levendula Kertvendéglő, Nagyszénás Menedékház, Kiskamra Falatozó, La Terazza Pizzeria, Muflon Itató, Kovács Cukrászda, Lilipop Kávézó és Cukrászda, Fenyveskert. A Nagyszénáson és a Zsíroshegyen még fellelhetők a két volt turistaház romjai; jelenleg a település nem rendelkezik szálláshelyekkel.

Nevezetességek, látnivalók

Budapest felől Nagykovácsi belterületéhez közeledve először az Amerikai Nemzetközi Iskola épületei tűnnek fel, majd – ugyancsak bal kéz felől – az 1737-ből származó Szent Sebestyén kápolna és a ma Tisza-kastélyként ismert kastély, melyet még az 1700-as évek óta birtokos Wattay család kezdett építeni 1820-ban. A település főutcáján (Kossuth L. u.) álló, 1746-ban készült Mária-oszlop a pestisjárvány, illetve a szabadtéri szentmisék emlékét őrzi. A főutcán tovább haladva a helyi védettséget élvező Öregiskola eredetileg 1870-ben épült, 1929-ben kibővített épülete (benne közösségi ház és könyvtár) érdemel említést. A könyvtár nyitvatartási idejében tekinthető meg a sváb múltira emlékeztető helytörténeti gyűjtemény egy része. Udvarán található a Kányádi Sándor kezdeményezésére, Benedek Elek születésének 150. évfordulóján az országban másodikként felavatott Elek apó kútja. Az 1746-ban felszentelt római katolikus plébániatemplom barokk épülte országos műemlék. A mellette álló (szintén műemlék) plébánia-épület falában több római sírkő maradványai láthatók. A templom előtti téren - a falu 2010-ben látványosan felújított főterén - áll a két világháború áldozatainak emlékműve, az Országzászló, és Nagykovácsiban élő művészek által létrehozott 1948-49-es emlékkő. Nem messze a honfoglalás emlékműve látható, pár lépéssel arrébb, az Ördögárok egyik hídjának két oldalán a kitelepítésnek és az áttelepítésnek állít emléket egy-egy szoborkompozíció. A templom mellett tovább haladva a Kossuth Lajos utcán elérjük a település szélét: egyenesen tovább menve a Perbál felé vezető (római eredetű) erdei útra jutunk, balra fordulva pedig Telkibe gyalogolhatunk át, illetve felkapaszkodhatunk a Nagykopaszra, a Csergezán-kilátóhoz. A "másik oldalon" azaz a Zsíroshegyen áll a régi kálváriából megmaradt – romjaiból felújított – kápolna és az ismét három kőkereszt. A Zsíroshegy felé menve láthatjuk a temető régi német sírköveit és az új református templomot, amelynek építése Ónódi Szabó Lajos tervei alapján 2007-ben

kezdődött meg az Önkormányzattól kapott telken. A templom építésének támogatásában a helyi gyülekezet tagjai mellett a Dunamelléki Egyházkerület is részt vett, de külföldi adományok is segítettek az építkezést. A Nagyszénás-kert új lakóterületének szélén megépült református templomot 2012. novemberében szentelték fel.

Ugyancsak a Zsíroshegy őrzi a helyi bányászat emlékét, a csillesor oszlopai állnak ma is, és 2016. szeptember 4-én Nagykovácsiban újra Bányásznapot ünnepeltünk. A Zsíros-hegyen a homokszállító kötélpálya megmaradt oszlopai alatt lévő emlékkövet avattuk újra. 1969-ig működött a bánya. Ezt az évszámot látjuk bevésve az emlékkőbe. Korábban ez egy fekete gránitlapon szerepelt, de ezt megrongálták, az emlékhely elfelejtődött. A természet visszavette lassacskán a területét. Az emlékhely elgázosodott, bejárhatatlanná vált. Ideje volt újra széppé varázsolni.

Az Öregiskolában kamarakiállítás emlékeztet Nagykovácsi bányász múltjára. Nagykovácsiban az 1800-as évek közepe óta barnaszenet bányásztak, a helyi bányászat a pilisi szénbányászat szerves része volt. Az emlékkő közeli kötélpálya Pilisszentivánról hordta szakadatlan a csilléket, a csillékben a homokot. Ma már hihetetlen szinte, hogyan hálózták be ezek a kötélpályák a falu egét, mint az is, a föld mélyében hány járat őrzi a bányászat nyomait.

Tovább haladva a hajdan volt zsíroshegyi turistaház mellől az Ördöglyuk-barlanghoz jutunk, illetve Solymárra vagy Pilisszentivánra sétálhatunk át. A Zsíroshegy és a Nagyszénás közötti tanösvény a környék egyedülálló növény- és állatvilágával ismerteti meg látogatóit. Nagykovácsi csatlakozott a Zöldút-mozgalomhoz, és a Mária-út is áthalad a településen. Benedek Elek születésének 150. évfordulója alkalmából 2009-ben Kányádi Sándor kezdeményezésére emlékhelyet (ivó-kutat) állítottunk az Öregiskola kertjében. Azóta évente népmese napját a kút mellett ünnepeljük.

Nagykovácsi Elismerő Címek adományozása

Nagykovácsi Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testülete 27/2012. (IX. 07.) önkormányzati rendeletével döntött kitüntetések és elismerő címek adományozásáról. Egyes kiemelkedő tevékenységek, teljesítmények megbecsülésére és elismerésére évente legfeljebb 1 Nagykovácsi Nagyközség Díszpolgára cím, legfeljebb 5 Nagykovácsiért Emlékérem és legfeljebb 1 Szatmári Lajos Emlékdíj adományozható.

Civil szervezetek, öntevékeny közösségek, egyházak kulturális tevékenysége jelentős, együttműködés a helyi intézményekkel és Önkormányzatokkal aktívnak mondható.

A helyi Önkormányzat és intézményei szoros együttműködést alakítottak ki a **Német Nemzetiségi Önkormányzattal**. Rendszeresek a közös kulturális rendezvények. Kezdeményezésükre 2011 nyarán került felújításra a Nagykovácsi Búcsú hagyománya Nagykovácsi Nagyközség Önkormányzata és az Öregiskola közreműködésével.

A **helyi egyházközösségek** és Nagykovácsi Önkormányzata és intézményei rendszeresen együttműködve szerveznek községi rendezvényeket.

Nagykovácsi Nagyközség Önkormányzata folytatni kívánja a kialakult korrekt kapcsolatot a helyi történelmi egyházakkal, és lehetőségei szerint támogatni kívánja

az egyházközségek rendezvényeit, fejlesztéseit, épületeik állagmegőrzési, műemlékvédelmi, korszerűsítési munkálatait.

Nagykovácsiban - a törvényi szabályozás adta lehetőséghez, valamint a környező, volt svábok lakta településekhez képest is későn, 2006-ban alakult meg a Német Nemzetiségi Önkormányzat.

Ezt megelőzően a település vezetősége Nagykovácsi kitelepített német ajkú lakosságával felvette, és ápolta a kapcsolatot, de az itthon maradt közösségnek nem volt lehetősége kultúrájuk, szokásaik, hagyományaik felelevenítésére, ápolására, gyakorlására.

A Német Nemzetiségi Önkormányzat e közösség összefogásával, Nagykovácsi nyelvi, kulturális és épített örökségének megőrzését vállalta fel, és kívánja folytatni az elkövetkező időszakban is.

Stratégiai célok:

- A települési programokban való aktív részvétel
- Saját szervezésű programok széles körű megismertetése
- A hagyományok terjesztése, gyakorlása, a helytörténeti múlt ismertetése a gyermekek (óvodások, iskolások) körében
- A német nyelvterületen lévő, testvérvárosi kapcsolati program körében szerveződő ifjúsági táboroztatás támogatása
- A jelen kor igényeihez alakított, új, de hagyományt idéző programok szervezése
- Az épített kulturális örökség gondozása

A nyelvi örökség kihalóban van, de a Német Nemzetiségi Önkormányzat által szervezett programokkal a nyelvi kulturális örökség is megelevenedik még.

A nemzetiségi közösség a falu rendezvényein való jelenlétével igyekszik integrálódni Nagykovácsi dinamikus, változó lakossága által formálódó, XXI. századi arculatába. Fontosnak tartja a gyermekek közösségi életében való részvételét, hagyományápolás formájában (pl. Márton napi szokások), illetve helytörténeti ismeretterjesztés útján.

Az évenkénti, kulturális programmal kísért kitelepítési emléknap, a falu történelmével együtt a XX. századi történelem sötét, feledhetetlen időszakára emlékeztetnek, illetve hívják fel az újonnan érkezők figyelmét.

A búcsú hagyományának ápolása nemcsak a település lakóinak ez irányú ismereteit gyarapítja, hanem lehetőséget nyújt a környező települések sváb hagyományörző együttesei bemutatkozására, a kapcsolatok ápolására.

A Német Nemzetiségi Önkormányzat - bár helyszűkében van - feladatának tartja a tárgyi, írott emlékek gyűjtését és őrzését, bízva abban, hogy lehetőség nyílik majd mindazt gyűjtemény formájában a nagyközönség számára is elérhetővé tenni. A régmúlt falusi életforma egyes mozzanatainak bemutatásával - pl. hecsedli lekvár főzés közösen - szeretne a természetes konyha és főzés reneszánszába bekapcsolódni, e téren ismereteket, hagyományos módszereket átadni.

Még meglévő épített kulturális örökségének fajsúlyos része a Nagykovácsi temetőben levő több mint 300 sírkő, síremlék. Ezek méltó megőrzése érdekében, a kegyeleti emlékpark létrehozásában és gondozásában aktív szerepet vállal a nemzetiségi közösség.

A programok szervezésében tervezésében szorosan együttműködik a Nagykovácsi Nagyközség Önkormányzatával és az Öregiskola Közösségi Ház és Könyvtárral, a Nagykovácsi Kispatak Óvodával, a Nagykovácsi Általános Iskolával, a római katolikus egyházközség helyi vezetőjével.

A **civil szervezetek** Nagykovácsi kulturális életében meghatározó szerepet töltenek be. Nagykovácsi kulturális intézménye törekszik a velük való rendszeres együttműködésre, közös programok szervezésére, egymás programjainak népszerűsítésére, tevékenységük segítésére. A Képviselő-testület is szorosabbá kívánja tenni a velük való együttműködést, az Önkormányzat számukra pályázati úton elnyerhető támogatást biztosít és egy-egy képviselő vállalta a szorosabb kapcsolattartást az egyes civil szervezetek képviselőjével a hatékonyabb munka érdekében.

Nagykovácsiban működő civil szervezetek: Amerikai Nemzetközi Iskola Budapest Alapítvány, Bázis Ifjúsági Közösségfejlesztő és Kulturális Alapítvány, CROSSKOVÁCSI Sport és Környezetvédő Egyesület, Fejér György Szociális Közalapítvány, HOSPICE, Környezet a Gyermekekért Alapítvány, Közhasznú Alapítvány Nagykovácsiért, LINUM Nemzetközi Tudományos és Művészeti Alapítvány, Nagykovácsi Alapfokú Művészeti Iskola NAMI, Nagykovácsi gróf Tisza István Nemzeti Kör, Nagykovácsi Közhasznú Harangszó Alapítvány, Nagykovácsi Nagycsaládos Csoport, Nagykovácsi Óvodásokért Óvodai Alapítvány, Nagykovácsi Református Gyülekezetért Alapítvány, Nagykovácsi Sólymok SE, Nagykovácsi Sportegyesület, Nagykovácsi Széchenyi Ödön Önkéntes Tűzoltó, Polgárőr és Mentési Egyesület (Készenléti Szolgálatok), Nagykovácsi Természet és Környezetvédelmi Egyesület NATE, Nagykovácsi Utánpótlás Sport Egyesület, Nagykovácsi Waldorf Óvoda Alapítvány, Nagykovácsi Zenei Alapítvány, Országos Karitás Helyi Csoportja, Zsíroshegyi Kilátások Közhasznú Egyesület, Civilek Nagykovácsiért Egyesület, Virágospark Egyesület, Pink Bolero Egyesület – a mellrák ellen, Budapest Budo és Mozgásművészeti Közhasznú Egyesület Természet és Állatvédelmi Szakosztály, Országos Cserkészszövetség.

Az Öregiskola nyitása óta (2007) alapvető céljának tartja a kulturális **önszerveződő közösségek, klubok** létrehozását, számukra lehetőséget biztosítani a rendszeres összejövetelekre. Az intézményünkben működő közösségek: Tiszta Forrás Nyugdíjasklub, Helytörténeti klub, Anyukák klubja – Könyvklub, Babahordozó klub, Egészségklub, Szülők klubja, Bridzsklub, Nemzetközi klub, Kézműves Műhely.

Közösségi élet, civil szféra

- az éves költségvetésben a helyi önszerveződő közösségek számára pénzügyi alap biztosítása, amelyből pályázati úton részesülhetnek a civil szervezetek,
- szorosabb együttműködés a civil szervezetekkel, együttműködési megállapodások szorgalmazása
- civil szervezetekkel közös hosszú-, közép- és rövidtávú tevékenységi tervek összeállítása és bevonásuk a megvalósításba,
- lakosság bevonása programokba, közösségi tevékenységekbe,
- önkéntes munkák, összefogások fejlesztése,

- annak vizsgálata, hogy melyek azok az önként vállalt feladatok, amelyekből a civil szféra partnerként részt vállalhat meghatározott erőforrások biztosítása mellett és megfelelő együttműködési keretek között.

Közgyűjtemény a település már említett könyvtára, és a helytörténeti gyűjtemény, melyet az intézmény a Német Nemzetiségi Önkormányzattal együttműködve gondoz. A gyűjtemény egy része, valamint a bányászati kiállítás a könyvtár nyitvatartási idejében tekinthető meg.

Helyi média a Tájéoló, Nagykovácsi Nagyközség Önkormányzatának híreivel, kulturális programokkal és a Böngésző című hirdetési újsággal jelenik meg havonta. Elektronikus média a Nagykovácsi Nagyközség Önkormányzata hivatalos és kulturális eseményeinek megjelenítésére szolgáló Buda Környéki Televízió és a helyi Kábel Tv, melynek képújságján hirdetések mellett óránként a Polgármesteri Hivatal közleményei jelennek meg, illetve hetente a „Nagykovácsi Mozaik” című műsor számol be az eseményekről (beleértve az Öregiskola fontosabb rendezvényeit, melyekről felvétel készül és a képviselő-testületi ülések felvételeit is). Nagykovácsi honlapjáról (nagykovacsi.hu) elérhető az intézmények honlapja: oregiskola.nagykovacsi.hu, nagykovacsi-iskola.hu, kispatakovoda.hu, és megtekinthető az aktuális kulturális program is. A térségi médiumok közül a Budakörnyéki Iránytű foglalkozik rendszeresen nagykovácsi témákkal, és közli a fontosabb nagykovácsi kulturális eseményeket is.

Szellemi örökségként számon tartható hagyomány, szokás, vagy csak a falura jellemző kiemelt ünnep nem maradt fenn, és a település történetét kutatók sem bukkantak ennek nyomára.

Rendszeresen megrendezésre kerülő rendezvények

- **Nemzeti ünnepeink és évfordulóink:** március 15., június 4., augusztus 20., október 6., október 23., november 4.
- **Nemzeti és nemzetközi évfordulók:** Magyar Kultúra Napja, Magyar Költészet Napja, Föld napja, Magyar Népmese Napja, Idősek világnapja, Zene világnapja.
- **Hagyományteremtő rendezvények:** Crosskovácsi, Nagykovácsi Búcsú, Alapfokú Művészeti Gála, Rézpatkó Gála, Nagykovácsi Művészeti Találkozó, Zsíroshegyi Gyermeknap, Katalin-napi bál, óvodabál, iskolabál, Egészségnap, Adventi hétvégék, Országos Mesevetélkedő, TeSzedd! Önkéntesen a tiszta Magyarországért, Európai Mobilitási Hét, Márton napi lámpás felvonulás és tökkiállítás, Mihály napi vásár, Dunán innen – Tiszán túl” Kárpát-medencei gyermek- és ifjúsági népművészeti tehetségkutató verseny, Varázskastély Családi Fesztivál, Összefogás Napja.

Testvérvárosi kapcsolatok

Nagykovácsinak rendszeresen ápoltt, különös jó kapcsolata van Besenyőtelekkel, a felvidéki Stupava (Stompfa), Andód, a Máramaros megyei Koltó, a német Linum, a lengyel Rudy, a cseh Bolatice az olasz Poggio Mirteto, valamint a francia Canejan településekkel.

Stratégiai partnerek

Nagykovácsi Nagyközség Önkormányzata, Öregiskola Községi Ház és Könyvtár, Nagykovácsi Általános Iskola, Nagykovácsi Kispatak Óvoda, Lenvirág Bölcsőde, Pest Megyei Könyvtári Intézet, Nemzeti Művelődési Intézet Pest megyei Irodája, Pest Megyei Levéltár, Magyar Népművelők Egyesülete, Budakörnyéki Önkormányzati Társuláshoz tartozó, valamint budapesti és pest megyei tartozó közművelődési intézmények, a Zsámbéki medence kézműves mestereit összefogó Iharos Népművészeti Egyesület, Országos Zrínyi Baranta SE, Nagykovácsiban működő civil szervezetek: Amerikai Nemzetközi Iskola Budapest Alapítvány, Bázis Ifjúsági Közösségfejlesztő és Kulturális Alapítvány, CROSSKOVÁCSI Sport és Környezetvédő Egyesület, Fejér György Szociális Közalapítvány, HOSPICE, Környezet a Gyermekekért Alapítvány, Közhasznú Alapítvány Nagykovácsiért, LINUM Nemzetközi Tudományos és Művészeti Alapítvány, Nagykovácsi Alapfokú Művészeti Iskola NAMI, Nagykovácsi gróf Tisza István Nemzeti Kör, Nagykovácsi Közhasznú Harangszó Alapítvány, Nagykovácsi Nagycsaládos Csoport, Nagykovácsi Óvodásokért Óvodai Alapítvány, Nagykovácsi Református Gyülekezetért Alapítvány, Nagykovácsi Sólymok SE, Nagykovácsi Sportegyesület, Nagykovácsi Széchenyi Ödön Önkéntes Tűzoltó, Polgárőr és Mentési Egyesület (Készenléti Szolgálatok), Nagykovácsi Természet és Környezetvédelmi Egyesület NATE, Nagykovácsi Utánpótlás Sport Egyesület, Nagykovácsi Waldorf Óvoda Alapítvány, Nagykovácsi Zenei Alapítvány, Országos Karitasz Helyi Csoportja, Zsíroshegyi Kilátások Közhasznú Egyesület, Civilek Nagykovácsiért Egyesület, Virágospark Egyesület, Pink Bolero Egyesület – a mellrák ellen, Budapest Budo és Mozgásművészeti Közhasznú Egyesület Természet és Állatvédelmi Szakosztály, Országos Cserkészszövetség, Nagykovácsi Vöröskereszt Alapszervezete.

SWOT analízis

Erősségek

- Újonnan létrehozott, folyamatosan bővített és karban tartott közintézmények
- Saját székhellyel és két telephellyel rendelkező közművelődési intézmény
- Az intézmények közötti jó együttműködés
- Az Önkormányzat kezdeményező készsége helyi és pályázati források megteremtésére
- A művelődés ügyének képviselője az önkormányzat Képviselő-testületében
- A lakosság egy csoportjának érdeklődése, aktivitása
- A civil szervezetek erős kulturális aktivitása és közösség-szervező ereje
- Az egyházak közösség-teremtő ereje
- Kulturális és természeti adottságokra alapozó turizmus
- Budapest közelsége (iskolák, munkahelyek, kultúra, közlekedés, turizmus)
- Család- és gyermekbarát település

Gyengeségek

- Település szervesen fejlődése, töredezett történelme
- A lakosság heterogén összetétele
- Budapest elszívó hatása, konkurens kínálata
- Az aktív, érdeklődő lakosok viszonylag kis létszáma
- A közösségi terek, infrastrukturális háttér hiánya
- Az ifjúság számára kulturális szabadidős közösségi terek hiánya
- Nagyobb létszámot (250-300 főt) befogadó színház- és előadóterem hiánya
- Helytörténeti gyűjtemény nem megfelelő elhelyezése és látogathatósága
- Nem megfelelő településmarketing és kommunikáció
- Szálláshelyek hiánya
- Turisztikai információs iroda hiánya

Lehetőségek

- Javul az intézmény infrastrukturális és eszközellátottsága
- A civil szervezetek tovább erősödnek, nő a társadalmi szerepvállalásuk
- Az itt lakó művészek, tudósok (a „szellemi potenciál”) aktivitásának növelése
- A nagyszámú kisgyermekes családok megszólítása családi és gyermekprogramokkal
- Ifjúsági színtér és szabadidő létrehozása
- Idősek számára bármikor igénybe vehető közösségi tér létrehozása
- Szabadtéri rendezvényhelyszínek és pihenőparkok létrehozása
- Sportlétesítmények létrehozása
- Méltó és akadálymentesen megközelíthető hely biztosítása a helytörténeti gyűjtemény számára
- Új közösségi színtér létrehozása
- Új tanösvény kialakítása
- A jelenlegi kommunikációs csatornák felülvizsgálata, bővítése és korszerűsítése
- Kulturális turizmus fejlesztése
- Szálláshelyek kialakítása

- köztéri műalkotások létrehozása

Veszélyek

- Az állami támogatások, anyagi források beszűkülése
- A pályázati lehetőségek esetlegessége
- A település adottságai miatti kizárás pályázati lehetőségekből
- Helyhiány az Öregiskola székhelyén és telephelyén
- A közösségi terek hiányában csökken a társadalmi és civil aktivitás
- Ifjúsági közösségek kialakulásának hiánya
- A zsáktelepülés közlekedésének túlterheltsége

Célok, prioritások

- A település kulturális arculatának megteremtése
- A lakosság identitásának növelése
- A közművelődés minden eszközével segíteni a „családbarát önkormányzat” cím elnyerését
- Gyermekbarát település cím elnyerése
- Helyi Értéktár kiépítése, helyi Értéktár Bizottság létrehozása
- A civil szerepvállalás, ezáltal a lokálpatriotizmus erősítése
- Ifjúsági közösségteremtő és szabadidős terek létrehozása, a fiatal tehetségek támogatása
- Elérhető minőségi szolgáltatások nyújtása
- Az intézményes kereteken kívül több szabadtéri pihenőhely kialakítása (pihenőpadok, kijelölt tűzrakóhelyek)
- A helyi értékek, adottságok tudatosítása, népszerűsítése, megőrzése
- Hagyományteremtő és hagyományőrző rendezvények szervezése
- Helytörténeti gyűjtemény bővítése, méltó körülmények közé való elhelyezése
- A járáson belüli kulturális kapcsolatok erősítése
- Testvérvárosi kulturális kapcsolatok létrehozása
- Turisztikai és információs kiadvány készítése
- Települési szintű gyermekjogi stratégia kidolgozása
- Meseház kialakítása: olyan kulturális, szociális, esélyegyenlőségi és ökológiai központ lenne, mely a mese, a mítosz, a legenda, a monda segítségével értékmegőrző és megtartó programjaival, felfedező és oktató akcióival, játékaival kívánna hozzájárulni a magyar kulturális örökség védelméhez és terjesztéséhez. Igényes szolgáltatásaival, kulturális alapú tevékenységével, interaktív játszóházként, képzési, fejlesztési bázisként nemcsak a budapesti agglomeráció, hanem a régió meghatározó, emblematikus turisztikai szereplőjévé válhat. A Nagykovácsi Meseház különös hangsúlyt fektetne a fogyatékkal élők befogadására is, ezért mind fizikai, mind szellemi értelemben teljes körűen akadálymentesített lenne. Az épület otthont, bemutatkozási lehetőséget adna azoknak a magyar grafikusoknak, képzőművészeknek, akiknek munkásságában, művészetében jelentős szerepet játszottak és játszanak a mesék, akik gyermekkönyvek illusztrátoraiként, diafilmek és játékok illetve tv-filmek alkotóiként meghatározó művészei a magyar kulturális életnek.

A Meseházban megtalálható játékok, berendezések elsősorban az említett alkotók figuráit, alkotásait használná, sőt a ház építészetének kialakításában is megidézné azokat. Mivel a mesék nem csak gyerekeknek szólnának, az intézmény olyan programokat is szervezne - különösen az esti órákban -, melyek kifejezetten felnőtteknek szólnak majd.

Nagykovácsi, 2016. december 6.

Diószeghy Tünde